

ПЕДАГОГИКА ИЛИМДЕРИ

УДК: 373.2

Аалиева Ү., Мокеева А., Жантаев А.

Аалиева Ү. – магистрант, С. Нааматов атындагы НМУ

Мокеева А. – ф.и.к., доц.м.а., И. Арабаев атындагы КМУ

Жантаев А. – ф.и.д., профессор, С. Нааматов атындагы НМУ

БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ОКУТУУ ЧӨЙРӨСҮНДӨ МААЛЫМАТТЫК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ КОЛДОНУУ

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ И ОБУЧЕНИЯ

USE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE FIELD OF EDUCATION AND TRAINING

Аннотация. Бул макалада билим берүү жана окутуу чөйрөсүндө маалыматтык технологияларды колдонуу жөнүндө сөз болот. Авторлор азыркы учурда билим берүү чөйрөсүндө маалыматтык технологиялардын ойногон ролуна көңүл бурушат.

Аннотация. Эта статья об использовании информационных технологий в сфере образования и обучения. Авторы акцентируют внимание на роли информационных технологий в образовании сегодня.

Abstract. This article is about the use of information technology in the field of education and training. The authors focus on the role of information technology in education today.

Түйүндүү сөздөр: билим берүү, окутуу, колдонуу, маалымат, технология, чөйрө.

Ключевые слова: образование, обучение, применение, информация, технология, окружающая среда.

Key words: education, training, application, information, technology, environment.

“Биз маалымат жана коммуникациялар доорунда жашап жатабыз” деген сөз таптакыр туура эмес, анткени маалымат да, коммуникация да ар дайым болгон, бирок азыркы коомдо маалыматтык-коммуникациялык технологиялар абдан тез өнүгүп, алардын мүмкүнчүлүктөрү чексиз жана өтө маанилүү болуп баратат. адамзаттын өнүгүшү, алардын жардамы менен көптөгөн кесиптик, экономикалык, социалдык жана турмуштук көйгөйлөр натыйжалуу чечилет. Жаңы маалымат мейкиндигин түшүнгөн адам бул мүмкүнчүлүктөрдү жеңе алат. Ааламдашуудан пайдаланып, жер шарынын ар кайсы аймактарында жашаган адамдар оперативдүү коммуникациялардын жардамы менен бир бүтүн долбоорду ишке ашырып, бир тармакты изилдеп, жыйынтыгын бири-бири менен салыштыра алышат. Билим берүүнүн мазмуну өзгөрүүдө, тактап айтканда маалыматтык маданият – билим берүүнүн эң жогорку көрүнүшү катары түшүнүлгөн жалпы маданияттын компоненттеринин бири. «Маданият» түшүнүгү ар түрдүүчө чечмеленет. Анын эң маанилүү атрибуттары болуп “өткөндүн мурасына терең, аң-сезимдүү жана урмат-сый менен мамиле кылуу, турмуштун тигил же бул чөйрөсүндө чындыкты чыгармачылык менен кабыл алуу жана өзгөртүү жөндөмү” [1, с. 65].

Маданиятты түшүнүүнүн ушул көз карашынан алганда мугалимдин инсан катары профессионалдык өсүүсү анын маалыматтык-коммуникациялык технологиялар менен таанышуусуна, маалыматтык маданиятты үйрөнүүгө жана колдонууга көз каранды.

Заманбап маалыматтык-коммуникациялык технологиялар билим берүү системасы үчүн түзүлгөн эмес, бирок алар билим берүүдөгү революцияга алып келгени белгилүү болду. Тармактык технологиялар жалпыга маалымдоо каражаттарында, жарнамада, банк системасында, соодада ж.б., ошондой эле билим берүү системасында активдүү колдонулууда. Бул табигый жол, азыр тармактык технологияларсыз эч кандай жол жок.

Мектептердин ишмердүүлүгү билим берүүнүн сапатын жогорулатуучу жана анын жеткиликтүүлүгүн кеңейтүүчү өзгөрүүлөр менен байытылышы керек. Заманбап мектеп мазмундун потенциалдуу көп түрдүүлүгүн жана билим берүү процессин уюштурууну эске алуу менен окуучулардын коммуникациясын, чыгармачылык жана профессионалдык көндүмдөрүн өнүктүргөн окутууга жаңы ыкмаларды киргизүүнү талап кылат. Мындай ыкмалар окутуунун салттуу технологияларынын мүмкүнчүлүктөрүн кыйла кеңейтет.

Дүйнөлүк тажрыйбага таянсак, билим берүүдөгү эң негизги көйгөй мугалимдердин кесиптик даярдыгы болуп саналат. Заман талабына жараша педагогикалык кесипти сапаттык жактан жогорулатуу зарыл. Ушуга таянып, азыркы мугалимдер үчүн тандап алган тармагы боюнча (география, физика, тарых, тил, математика ж.б.), педагогика жана психология боюнча фундаменталдык билимге гана ээ болбостон, маалыматты жакшы түшүнүү да өтө маанилүү. маданият. Башкача айтканда, заманбап маалыматтык-коммуникациялык технологиялар тармагында кесиптик деңгээлиңизди жогорулатуу зарыл. Жаңы муундагы мугалимдер конкреттүү предметти окуунун мазмунуна жана максаттарына ылайык келген технологияларды билгичтик менен тандап жана колдоно билиши керек, окуучулардын индивидуалдык өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен алардын гармониялуу өнүгүшүнө салым кошушу керек.

Ошентип, педагогикалык билим берүүнүн мазмуну маалыматтык-коммуникациялык технологияларды колдонуу менен байытылат, алар социалдык, коммуникативдик, маалыматтык, когнитивдик жана атайын компетенцияларга ээ болуу менен байланышкан [2, с. 37] жана төмөнкү шарттар аткарылса, андан да маанилүү болуп калат:

- билим берүүнү маалыматташтыруунун федералдык жана аймактык программаларын ишке ашырууга активдүү катышууга жөндөмдүү мугалимдерди даярдоо үчүн реалдуу шарттарды түзүү;
- биргелешкен долбоорлорду, анын ичинде маалыматтык-коммуникациялык долбоорлорду ишке ашыруу мүмкүнчүлүгү аркылуу мугалимдер менен студенттердин кесиптик өз ара аракеттенүү деңгээлин олуттуу жогорулатуу;
- Интернетте электрондук китепканаларды жана виртуалдык лабораторияларды, илимий, билим берүү жана башка маданий-социалдык маанилүү ресурстарды колдоно баштаган студенттердин чыгармачылык потенциалын ишке ашыруу үчүн сапаттык жаңы шарттардын пайда болушу;
- өзүн-өзү башкаруунун иштелип чыккан системаларын колдонуу менен салттуу жана электрондук ресурстарды айкалыштырууда студенттердин өз алдынча иштөөсүнүн натыйжалуулугун жогорулатуу жана мугалимдин пикирлерин колдоо;
- Дистанттык окутуу деп аталган үзгүлтүксүз ачык билим берүүнү ишке ашыруу, студенттер материалды үйрөнүү убактысын өздөрү тандаганда.

Билим берүү мекемелеринде окуучулардын маалымат издөө жана алуу, таанып билүү жана коммуникациялык жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрүү, оор кырдаалдарда тез чечим кабыл алуу ж. Мугалимдер формалдуу билим бербестен, эми студенттер менен өз ара аракеттенүүнүн формаларын тандай алышат. Белгилүү бир предметти изилдөөнүн

ыкмалары окуучулардын жеке мүмкүнчүлүктөрүн жана муктаждыктарын эске алуу менен тандалып алынат, акыркыларды талкуулоо, биргелешкен долбоорлоо аркылуу окутуу, коюлган көйгөйлөргө стандарттуу эмес көз карашта болуу. Мектеп үчүн бул абдан маанилүү, ал тургай бул учурда салттуу иш формалары да жаңы мазмунга ээ болот, анткени маалыматтык-коммуникациялык технологияларды колдонуунун аркасында убакыт үнөмдөлөт жана мугалимдер менен окуучулардын ортосундагы жеке баарлашуу үчүн колдонулушу мүмкүн, бул алар үчүн абдан зарыл.

Акыркы жыйырма жылдын ичинде билим берүү системасын өнүктүрүүдө заманбап маалыматтык-коммуникациялык технологиялардын ролу жөнүндөгү маселе актуалдуу бойдон калууда. Алар локалдык тармакка бириктирилген жана дүйнөлүк интернетке кирүү мүмкүнчүлүгү бар жеке компьютерлер окуу процессинде пайда болгондо эң чоң кызыгууну жаратты. Негизинен компьютерлештирүү жана интернетти колдонууга негизделген орто билим берүүнү модернизациялоо программасын ийгиликтүү ишке ашыруу үчүн мектептер үчүн заманбап техникалык жабдыктар гана болбостон, мугалимдерди жана башка билим берүү кызматкерлерин тиешелүү даярдыктан өткөрүү зарыл.

Бул жерде принципиалдуу жаңы эч нерсе жоктой сезилет жана буга чейин жетишилген нерселердин масштабын кеңейтүү гана керек: компьютерлер менен жабдылган мектептер, информатика мугалимдери жана администраторлору бар, информатика сабагын өткөрүү керек.

Бирок, баары жөнөкөй эмес, билим берүүнүн сапаты жана жеткиликтүүлүгү карама-каршылыктарга ээ. Ар бир мугалимдин негизги максаты – билим берүүнүн сапатын камсыз кылуу жана буга маалыматтык-коммуникациялык технологияларды колдонуу чоң көмөктөшсө болот. Бирок муну менен катар окуу жайдын жетекчиси компьютерлерди жана башка техникалык жабдууларды кеңири колдонууну уюштурат. Ал эми көп учурда жеткиликтүү сапаттуу билим бул милдеттердин бири менен алмаштырылат.

Мектепте маалыматтык-коммуникациялык технологияларды колдонуу эки негизги багыттан турат. Биринчиси, бул технологиялардын күчүн аралыктан жана каалаган убакта окутуу үчүн пайдаланып, үйдөн гана окуй алган студенттерди билим берүү системасына киргизүү. Мындай дистанттык окутуунун көптөгөн каршылаштары бар экенин айтыш керек. Анын каршылаштары дистанттык окутуу учурунда окуучулар билим сапатын жоготот: класста иштөө, адабияттарды окуу, класста жана мектепте мугалим жана башка окуучулар менен баарлашуу [3, с. 23].

Экинчи багыт маалыматтык технологияларды колдонууну, эмнени жана кантип үйрөтүүнү өзгөртүүнү камтыйт, б.а. салттуу окутуунун мазмунун жана методдорун өзгөртүү. Бирок бул жерде өтө курч маселе келип чыгат, бул маалыматтык-коммуникациялык технологияларды киргизүү башкаларга таасир этпестен, жөндөмдүү, күчтүү окуучуларга кошумча жеңилдиктерди берип жатканына байланыштуу. Бул көйгөй билим берүү системасында адаптация зарыл экендигинен улам келип чыгышы мүмкүн. Башкача айтканда, окутууда маалыматтык технологияларды колдонуу предметтер боюнча билимдин өнүгүшүнө жана өсүшүнө өбөлгө түзүшү мүмкүн, бирок бардык студенттердин эмес, бир нече тандалмалардын.

Билим берүүнүн жеткиликтүүлүгү жана сапаты төмөндөгүлөрдөн көрүнөт:

1) маалымат берүүнүн жаңы формалары. Интернет же башка телекоммуникациялык каражаттар аркылуу берилүүчү, компакт-дисктерге жазылган

текстти гана эмес, графикалык сүрөттөрдү, анимацияларды, үн жана видео фрагменттерди камтыган түз, жандуу же алдын ала жазылган мультимедиялык маалымат;

2) жаңы китепканалар. Интеллектуалдык ресурстардын көлөмү жана жеткиликтүүлүгү өсүүдө. Интернет китепкананын электрондук каталогдору менен айкалышып, аралыкка жана убакытка карабастан ачык болгон ири маалымат жыйнактарына жетүүнү камсыз кылат. Албетте, мындай китепканалар аларда сакталган маалыматка толук мүмкүнчүлүк бербейт;

3) окутуунун жаңы формалары;

4) жаңы билим берүү структуралары. Окуу жана жазуу кол жазма жазуучуларына, китепканачыларга, кийинчерээк басмачыларга жана басмачыларга болгон муктаждыкты жараткан. Университеттин билим берүү структурасынын пайда болушу алардын ишмердүүлүгүн колдоо үчүн административдик күчтөрдү да, илимий лабораториялардын иштешин камсыз кылуу үчүн кошумча кызматкерлерди талап кылды. Бүгүнкү күндө билим берүүгө жаңы мүмкүнчүлүктөрдү берүү үчүн иштеп жаткан структуралар телекоммуникациялык системалар менен толукталууга жана билим берүү процессине маалыматтык-коммуникациялык технологияларды киргизүү үчүн зарыл компетенцияга ээ адистерге ээ болушу керек [3, с. 42].

Окутуучулардын жана окуучулардын карамагында болгон ресурстардын, окуу материалдарынын, жабдуулардын, технологиялардын жыйындысы катары билим берүү чөйрөсү жөнүндө сөз кылып жатып, талкууланган ар бир революция бул чөйрөнүн азыркы абалын түптамырынан бери кеңейтип, өзгөрткөнүн белгилей кетүү керек. Ар бир этапта тиешелүү технологиялар мугалимдерге да, окуучуларга да жардам берип, окутуунун жаңы формалары менен ыкмаларынын, илимий багыттарынын жана адистиктеринин пайда болушуна жана өнүгүшүнө өбөлгө түздү, билим берүү системасы менен коомдун ортосундагы байланышты өзгөрттү.

Бул технологияларды колдонуу билим берүү ресурстарын унификациялоого жана диверсификациялоого жардам берди. Ушундай окшош таасир үч революциянын ар биринин өзгөчөлүктөрүн аныктаган такыр башка технологиялар тарабынан жасалган.

Кагаз, калем жана басмакана - биринчисинде; окуу кабинеттери, лекторийлер, лабораториялар жана китепканалар — экинчиден; микропроцессорлор жана телекоммуникациялар — үчүнчү.

Бирок, технологиянын өзү, мейли кагаз, класс же компьютер, эч кандай өзгөрүү алып келбейт. Аларды колдонуунун кесепеттери биз аларды кантип жана кандай максатта колдонгонубуз менен аныкталат. Мына ошондуктан билим берүү тармагына маалыматтык-коммуникациялык технологияларды киргизүүнүн оптималдуу жолдорун издөөдө, билим берүүнүн сапатын жогорулатуу үчүн алгачкы эки революциянын негизги технологияларын колдонуунун жана өркүндөтүүнүн кылымдар бою топтолгон зор тажрыйбасына кайрылуу жана азыркы шарттарда билим берүүнүн жеткиликтүүлүгүн кеңейтүү керек.

Адабияттар:

1. Вяткина И.С. Информационные технологии в преподавании математики // Актуальные проблемы обучения информатике в высшей и средней школе: материалы Всеросс. науч.практической конф. Новосибирск: ООО «Немо-Пресс», 2011. - С. 48.
2. Гершунский Б.С. Философия образования. - М., 1998. - С. 65.

3. Автоматизированные обучающие системы / Г.М. Цибульский, А.М. Кутьин, Е.И. Герасимова, В.А. Ерошин // Вестн. Краснояр. гос. тех. ун-та (Сер. «Математические методы и моделирование»). - 2004. - №33. - С. 267.